

MĂNĂSTIREA SOVEJA. CÂTEVA CONSIDERAȚII

Lelia Pavel

Biserica, în evul mediu românesc, a devenit o instituție de bază a societății feudale, constituind un suport social și ideologic pentru aceasta. Totodată, a fost un susținător fervent al ființei statelor feudale românești, poate acesta fiind și unul din motivele principale ale extinderii dreptului de ctitorie.

În țările române s-au înființat în evul mediu fundații religioase sub diferite forme: biserici, mănăstiri, episcopii, schituri,¹ domnitorii proclamându-se ocrotitorii acestei acțiuni. Mărturie stau documentele emise de cancelariile domnilor în care se consemna „*dat-am și miluit a noastră mănăstire*” sau „*pentru pomenirea domnilor de mai înainte*”², astfel că mănăstirile ajunseseră nu numai centre economice, dar și școli de slavonie, centre artistice și ateliere de industrie casnică.³

În zona Vrancei, una dintre mănăstirile ctitorite și înzestrate de domnii români este mănăstirea Soveja.

¹ Gh. Cronț, **Dreptul de ctitorie în Țara Românească și Moldova. Constituirea și natura juridică a fundațiilor în evul mediu**, în „Studii și materiale de istorie medie”, vol.IV, 1960, p.88

² *Ibidem*, p.30

³ P. P. Panaitescu, V. Costăchel, A. Cazacu, **Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XVII-XVIII)**, Editura Științifică, București, 1957, p.450

Zidită la mijlocul secolului al XVII-lea de către Matei Basarab, într-o perioadă de mare efervescență creatoare în domeniul construcțiilor, cu scopul de a deveni lăcaș de adăpost și reculegere, ea a avut menirea, în primul rând, de a simboliza pacea încheiată în acea vreme între Matei Basarab și Vasile Lupu ca urmare a războaielor purtate între cei doi. Astfel, mănăstirea din Soveja a fost cunoscută sub numele de Dobromira (Pace Bună). Pacea s-a finalizat în anul 1644, iar în anul următor 1645, s-a convenit între cei doi domni ca fiecare să înalțe în țara celuilalt câte un lăcaș de cult care să pecetluiască pacea. **Vasile Lupu (1644 - 1653)**, domnul Moldovei, a construit la Târgoviște biserica Stelea care a dăinuit peste veacuri până în zilele noastre, iar pe cheltuiala lui **Matei Basarab (1632 - 1654)**, domnul Țării Românești, s-a înălțat mănăstirea Soveja.

S-a încercat, inițial, să se zidească biserica pe Valea Șușiței, la Câmpuri, dar s-a opus obștea răzășească; aceasta „*temându-se să nu-și piardă moștile pământești s-ar fi revoltat și ar fi ucis pe calfa zidarilor care stăruia a zidi acolo biserica*”⁴ Pentru că locuitorii din Câmpuri s-au opus construirii unei mănăstiri pe teritoriul comunei lor, Matei Basarab a trebuit să aleagă un alt amplasament pentru ctitoria lui. Având în vedere faptul că armata acestuia a produs pagube materiale unui schit cunoscut sub numele de Babele, aflat în apropierea Sovejei, domnitorul a stabilit locul ctitoriei pe Valea Șușiței, într-un loc pitoresc, pe râul Dobromira ce curgea pe teritoriul satului Dragosloveni al Sovejei.

Despre existența schitului de la Babele vorbește un zăpis al Mitropolitului Varlaam al Sucevei care dădea „*în știre cu acest zăpis al nostru de ieromonahul Parthenie care fiind din sfânta mănăstire Bisericiani, care de dumnezeiască dorință aprinsă prin Duhul Sfânt s-a gândit cum ar putea face să fie un schit pe râul Putna în oarecare loc, care se cheamă numele locului aceuia la Babe... lângă biserică făcu vii meri, din pădure întreagă, unde nu fusese niciodată precum și eu însumi*”

⁴ A. Paragină, *Ctitoria lui Matei Basarab la Soveja*, în „Vrancea. Studii și comunicări”, vol.V-VII, Focșani, 1987, p.46

Arhiepiscopul Varlaam mersei acolo și văzui cu mulți boieri cum acest frate al nostru Parthenie făcu acel schit...și după aceea. S-a întâmplat după păcatele noastre... și veni mulțime de oaste, unguri și munteni cu Matei Vodă în această țară și prădară și jecuiră toate din Țara de Jos. Și luară toate de la acel schit și a lăsat biserica sorții”⁵

Aceste distrugeri provocate schitului Babele au fost consemnate și de istoricul Nicolae Iorga, care amintea că războiul purtat de Matei Basarab împotriva „vecinului celui rău din Moldova...oastea lui Matei...pradă Schitul întemeiat de călugărul Partenie de la Bisericiani, la Babe, pe râul Putna.”⁶

Căindu-se pentru aceste stricăciuni, Matei Basarab îl va ajuta pe Partenie să facă un nou schit, alegând drept loc „supt muntele Zboina, pe râul Dobromirului”⁷, unde se află astăzi biserica mănăstirii Soveja.

Înainte de a înălța mănăstirea, voievodul Țării Românești i-a adresat domnului Moldovei, Vasile Lupu, cererea de a construi pe teritoriul acestuia o biserică. La 17 noiembrie 1646, Vasile Lupu recunoaște faptul că a dat voie „fratelui” său să zidească mănăstire în Soveja, ținutul Putnei.⁸

În alegerea locului pentru construcția sa a stat și faptul că „aici se aflau așezări întemeiate de către muntenii veniți din Dragoslavele și Rucăr (vezi numele satelor: Dragosloveni și Rucăreni ce aparțin și astăzi comunei Soveja), prima lor emigrație datând din preajma anului 1620”⁹

Exodul populației din Dragoslavele a început la jumătatea secolului al XVII-lea, când „mari dregători în frunte cu Teodosie

⁵ E. Norocel, **Ctitorii voievodale în Eparhia Buzăului**, Buzău, 1988, p.349

⁶ N. Iorga, **Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor**, București, vol.I, 1929, p.286

⁷ **Ibidem**

⁸ V. Nicolae, **Ctitoriile lui Matei Basarab**, București, 1982, p.99

⁹ E. Norocel, **op.cit.**, p.350

*banul...voiau să-i românească*¹⁰. Stabilirea muscelenilor în cele două cătune (Rucăreni și Dragosloveni) s-a petrecut înainte de domnia lui Matei Basarab și a continuat și în timpul acesteia, mai ales în urma încheierii păcii cu Vasile Lupu.

O influență puternică în stabilirea mănăstirii la Soveja, pe Dobromira, a avut-o și mitropolitul Varlaam, originar din ținutul Putnei, de la Bolotești, el participând alături de Vasile Lupu la încheierea păcii cu voievodul Matei Basarab, fiind și un bun cunoscător al acestor locuri.

Printr-un ispisoc emis de cancelaria lui Vasile Lupu, acesta încuviința locuitorilor din Soveja să-i vândă lui Matei Basarab, „*ocină și moșie ce au avut-o ei*”,¹¹ întrucât el acceptase propunerea vecinului său de a-și înălța aici ctitoria.

Chiar pisania săpată în piatră amplasată deasupra intrării în pronaos, consemnează că acesta ar fi locul unde s-a construit biserica „*cu ajutorul lui Dumnezeu și cu porunca și cu cheltuiala prea păcătosului rob al lui Dumnezeu Ioan Matei Basarab Domnitor și Voievod a toată țara Ungrovlachiei (și) a soției noastre Kneaghina Elena s-a ridicat acest dumnezeiesc templu al Nașterii Domnului Dumnezeu și Mântuitorul nostru Isus Christos, afară de hotarele țării noastre, în locul moldovenesc al Vrancei. Ziditu-s-a cu bună-voința și cu pogorământul Domnitorului moldovenesc Ioan Vasile voevod, în anul facerii lumii 7153 (1645)*”

Imediat ce s-au finalizat lucrările construcției, ctitorul s-a îngrijit să asigure condiții de trai celor ce o slujeau, printr-o serie de donații de moșii ce urmau să constituie un domeniu mănăstiresc, deoarece pământul era cel care asigura atunci mijloacele necesare existenței.

Actele de danie emise de cancelaria Țării Românești dovedesc cu prisosință că mănăstirea de la Soveja a primit încă din 1645

¹⁰ C. C. Giurescu, **Probleme controversate în istoriografia română**, Editura Albatros, București, 1977, p.42 - 43

¹¹ E. Norocel, **op.cit.**, p.350

pământuri, vii și mori. Un document din septembrie 1645 (7154) consemna faptul că „*Dumitru, feciorul lui Bogdan, și Vasile, feciorul lui Ioan Fordan, vând lui Matei Basarab voevod «Țării Românești» două pământuri din Soveja, pe locul Iteștilor din dealul Babei, până în apa Șușiței, late de câte 4 prăjini de falcie, cu 8 ughi*”¹², cumpăratură ce a intrat în posesia mănăstirii.

În același an, 1645, au fost făcute alte cumpărături de pământuri de către domnie, care apoi au fost concesionate călugărilor din Soveja, ceea ce a permis extinderea domeniului mănăstiresc.

Astfel, la 1 decembrie 1645 (7154), un „*Negru diacul, feciorul lui Gherman din Negrulești, ținutul Putna, locuitor din Vrancea, vinde lui Matei Basarab v.v. toată partea lui din moșia Poiana Sovejii cu 100 de ughi*”¹³

La domeniu se mai adaugă și o vie pe care domnitorul a cumpărat-o, în 1645, de la „*V. Dumitrașco, fiul lui Neagul din satul Clipicești, pe lângă apa Putnei, cu 80 de taleri*”¹⁴.

Între anii 1645 - 1653, mănăstirea a intrat în posesia unei moșii în satul Pogănești, donată de Toader Cihodar și a încă trei pământuri cu moară, casă și trei pogoane de vie, acesta obligându-se să mai dea mănăstirii și „*10 stupi, 20 merțe pâine și o sută vedre vin*”¹⁵.

Și alți donatori dintre locuitorii ținutului Putna, dăruiesc în anul 1646, prin actul din 11 ianuarie, „*4 fălci de fân*” (de la Popa Murgu și Duma din Vrancea), iar de la Pătrașcu Cămarăș din Bătinești primește „*o parte din ocină din Soveja*”¹⁶

Domeniul mănăstirii s-a extins nu numai prin donații, ci și prin cumpărări de terenuri de către călugării mănăstirii, de la diferiți

¹² Catalogul documentelor moldovenesti din Arhiva Istorică Centrală a Statului, vol.II, 1621-1652, doc. nr.1814, București, 1952, p.359

¹³ Ibidem, doc. nr.1826, p.361

¹⁴ Ibidem, doc. nr.1829

¹⁵ Ibidem, doc. nr.1836, p.362

¹⁶ Ibidem, doc. nr.1842, p.363

proprietari. Documentele amintesc de un „*Bârlădeanu din satul Crucea și Erimie*” care le vinde acestora „*o parte dintr-un bătrân de la Soveja și două poieni de fân*”, iar „*Dabija...2 roți de moară în apa Putnei, satul Vitănești*”.¹⁷

Chiar egumenul mănăstirii, Partenie, a cumpărat în anul 1648 de la „*Larion Procopie...și alții... moșia părinților lor: 2 pogoane de vie în deal și un pomat cu case la Babe, cu 10 galbeni și un alt pogon de vie cu 5 galbeni*”¹⁸, moșii care s-au adăugat proprietății Dobromirei.

Bineînțeles că donațiile domnitorului către ctitoria sa au continuat în anii următori. Prin actul din 6 martie 1646, cumpără de la Eremia Cârșianu din Păunești, ținutul Putnei „*...a patra parte din satul Soveja... cu 70 de ughi și un sălaj de țigani cu 90 de ughi*”¹⁹ și le dăruiește mănăstirii.

În iulie 1646, mănăstirea intră în posesia unei noi donații ce provenea dintr-o cumpărătură a domnului și anume „*bătrânul Străulești din Soveja... cu 136 galbeni*” și pe „*Gheorghe Țiganul și alții cu femeile și copiii lor...cu 100 galbeni*”²⁰

Pământurile vândute mănăstirii aparțineau răzeșilor, Soveja fiind organizată pe bătrâni, așa cum consemnează documentele („*bătrânul Străulești din Soveja*”) bucurându-se de un regim preferențial din partea domnitorului²¹

În același an, 1646, mai primește încă „*trei pogoane de vie în satul Străoani, țin. Putnei*” (cumpărate cu 30 de galbeni) și „*5 pământuri în dealul Verini*”²².

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Ibidem, doc. nr.2002, p.391

¹⁹ Ibidem, doc. nr.1852, p.365

²⁰ Ibidem, doc. nr.1899 și doc. nr.1901, p.373

²¹ D. Ichim, *Emigrări muntene la Soveja și Cașin în sec. XVII-XVIII*, în „Vrancea. Studii și comunicări”, vol.II, Focșani, 1978, p.207

²² Catalogul..., doc. nr.1881 și doc. nr.1882, p.370

„O ocină pe Șușița ca să fie pentru treaba și hrana călugărilor m-rii Dobromira”²³ și „satul Ursești pe Bârlad în gura Pereschivului, cu 3 roate de moară cu 60.000 de aspri”²⁴, au fost cumpărate și dăruite de Matei Basarab mănăstirii din Soveja în anul 1647.

Donațiile de moșii și sate însoțite de expresia „să fie pentru hrana călugărilor”, sunt un indiciu că pe domeniul destul de întins al mănăstirii se practica agricultura, cea care asigura cele necesare existenței slujitorilor mănăstirii. Numărul mare al morilor aflate în proprietatea acesteia sunt și ele un argument în plus că agricultura era una din ocupațiile călugărilor, dar totodată morile au sporit veniturile mănăstirii prin uiumul care se plătea de către sătenii care puteau măcina la morile dăruite mănăstirii.

La lucratul pământului și al viilor, călugării îi foloseau pe ȝiganii aflați în proprietatea mănăstirii, proveniți tot din daniile domnitorului.

Mai primește în 1649 o nouă danie, și anume pe „David Colțu cu ȝiganca și ficiorii lui...cumpărați cu 70 de ughi”²⁵ chiar de către Matei Basarab.

În anul 1662, egumenul mănăstirii, Ștefan, intră în posesia unei donații „de la Dabija feciorul lui Dumitrașco, nepotul lui Năbădeica, fost mare vornic (care dăruiește...pentru pomenire, pe ȝiganca Chelsia”²⁶. ȝiganii mai erau folosiți ca meșteri, fierari sau vizitii.

Domeniul mănăstiresc s-a extins în anii următori construcției, adăugându-și noi sate și moșii primite de la unii dregători domnești din ținutul Tutova. Documentul ce poartă data de 30 septembrie 1650, consemna faptul că Pătrașcu Ciogolea, fost logofăt, și Miron Ciogolea, fost pârcălab de Cotnari, vând lui Matei Basarab, voievodul Țării

²³ Ibidem, doc. nr.1952, p.382

²⁴ Ibidem, doc. nr.1957, p.383

²⁵ Ibidem, doc. nr.2085, p.406

²⁶ Catalogul, vol.III, 1653-1675, doc. nr.809, București, 1968, p.184

Românești, pentru mănăstirea Dobromira de la Soveja moșia Măzărești, ținutul Tutova, pe Valea Pereschivului, cu vecini, cu 400 de galbeni.²⁷

În anul 1665, „*Sava împreună cu soția sa Maria donează partea lor din satul Chicșești (?) și anume partea lui Sava*”²⁸, iar la 8 aprilie 1671 „*Necula Turcul cu femeia sa Negrila, împreună cu Ia(n)cul și femeia sa Dochia... dăruiesc mănăstirii Soveja două pământuri din satul Costești și țarină din săliște și din pădure, pentru pomenire*”.²⁹

Pe lângă agricultură și viticultură, călugării puteau să practice creșterea animalelor, pescuitul sau albinăritul deoarece domeniul mănăstiresc cuprindea și siliști, păduri, braniști, livezi în ținuturile Putnei, Tutovei sau Tecuci. Mănăstirea a avut în stăpânire „*braniștea cu muntele Zboinele cu toate izvoarele, Lepșa și Răchitaș și din curmătura Sovejei în jos pe Șușița și Runcu*” consfințită și de actul de întăritură emis de cancelaria domnului moldovean Vasile Lupu, la 1 noiembrie 1647, în care se specifica precum ca: „*nimeni să nu vâneze fiare, să nu vâneze cu dobitoace în hotarul mănăstirii, nici pește să nu vâneze în văile mănăstirii fără voia egumenului*”³⁰.

Printr-un uric datat ianuarie 1648, același domn dona și întărea Dobromirei „*munții Zboinele și Clăbuciul până în Lepșa și Lepșa din jos... și din Șușița și Răchitașul*”³¹, stabilind astfel și hotarele braniștei.

Prin documentele mai sus - amintite erau conferite mănăstirii și o serie de privilegii - ca cel al vânătorii și pescuitului - ce reveneau exclusiv călugărilor acesteia.

La 22 mai 1646, Vasile Lupu emite alt document prin care „*întărește mănăstirii Dobromira din Soveja, schitul de la Babe, închinat de ieromonahul Partenie..., opt pogoane de vie, moara din Țișești, vii și*

²⁷ Idem, vol.II, 1621-1652, doc. nr.2146, București, 1952, p.411

²⁸ Idem, vol.III, 1653-1675, doc. nr.1265, București, 1968, p.278

²⁹ Ibidem, doc. nr.2045, p.431

³⁰ Catalogul..., vol.II, doc. nr.1990, București, 1952, p.389

³¹ Ibidem, doc. nr.1996, p.390

ocini de la alți domnitori.”³² Un alt domn al Moldovei, Dabija voievod, a emis în iunie 1662 documentul prin care întărea mănăstirii Soveja stăpânirea asupra poienei Căpușa³³, pe care o primise ca danie de la Vasile Lupu.

Astfel de acte de întăritură și reconfirmare a tuturor drepturilor și privilegiilor dobândite de mănăstire, prin donații sau cumpărături, erau obținute de călugări, ele constituind o măsură de protecție pentru domeniul mănăstiresc, deoarece se stabileau și hotarele acestuia. Totodată, actele respective contribuiau și la aplanarea unor conflicte dintre călugării mănăstirii și alți proprietari.

Așa s-a întâmplat cu călugării de la mănăstirea Cașin, care se adresau domniei pentru rezolvarea neînțelegerilor ivite cu cei de la Soveja.

Dabija voievod, prin documentul emis la 17 august 1662, împuternicea mănăstirea Cașin „să cheme la judecată pe călugării de la mănăstirea Soveja”³⁴, întrucât aceștia din urmă ocupaseră niște locuri ce aparțineau Cașinului.

În anul următor, 1663, egumenul Sovejei cade la învoială cu Teodosie, egumen la mănăstirea Cașin ca să stăpânească pe din două muntele: partea dinspre Dobromira să fie a lor, iar partea dinspre Cașin a mănăstirii Cașin³⁵

Acesta era și scopul actelor de întăritură pe care călugării se străduiau să le obțină la fiecare schimbare de domnie, ele fiind necesare protejării domeniului respectiv în cazul unor abuzuri ale altor proprietari. Conflicte de genul celui de mai sus - menționat au mai avut călugării Sovejei cu cei de la mănăstirea Barnovschi pentru galbeni sau cu vrâncenii din Tulnici pentru stăpânirea zonei muntelui Lepșa. În cele

³² *Ibidem*, doc. nr.1879, p.369

³³ *Catalogul...*, vol.III, doc. nr.833, p.189

³⁴ *Ibidem*, doc. nr.870, p.197

³⁵ *Ibidem*, doc. nr.988, p.222

din urmă, în iulie 1694, s-a căzut la pace cu vrâncenii, stabilind hotarele precum și dreptul de exploatare a sării de către mănăstire împreună cu locuitorii din zonă.³⁶

Mănăstirea a mai beneficiat și de o serie de venituri care proveneau din dreptul de proprietate „*pe dughenele și colibele de marfă, la târgurile ce se țin pe moșia mănăstirii*”³⁷, drept recunoscut prin documentul din 4 iulie 1755 al domnului Ghica voievod. Venituri intrau în mănăstire în urma vânzării vinului, așa cum ne-o demonstrează actul din 12 mai 1765, emis de Grigorie Alexandru Ghica, prin care se interzicea comercializarea vinului pe moșia mănăstirii, împuternicind pe călugării din Soveja să „*oprească pe oricine va încerca să țină cârciumă sau să vândă băuturile pe moșia mănăstirii, în afară de vinurile acesteia*.”³⁸

Alte privilegii le constituiau scutirile de vamă, cum era cea din 1656, când Constantin Șerban scutea mănăstirea de „*vama de vin cât va face în dealul Coteștilor, îndeosebi vama de la Brăila*”³⁹. Așa se înțelegeau veniturile mănăstirii, întrucât scutirea de vamă la comercializarea vinului dădea posibilitatea călugărilor să-și vândă și în alte locuri produsele.

La sfârșitul secolului al XVII-lea mănăstirea din Soveja avea un domeniu destul de întins format din terenuri pentru agricultură, vii, pruniști, ape, munți, mori și deținea o serie de privilegii care-i aduceau venituri, toate asigurând traiul celor din mănăstire.

Cu toate acestea, găsim mănăstirea în decădere în secolul următor, al XVIII-lea, când a fost închinată Sfântului Mormânt de la Ierusalim (1715) de către Nicolae Mavrocordat care a dat ordin „*tuturor călugărilor din ținutul Putna să nu ia nici un fel de dări și angherii de la*

³⁶ A. Paragină, op.cit., p.48

E. Norocel, op.cit., p.352

³⁷ A. Paragină, op.cit., p.48

³⁸ Ibidem, p.47

poslușniciei mănăstirii Soveja”⁴⁰, crezând că astfel se va reuși să salveze mănăstirea de la degradare.

În secolul al XIX - lea, ca urmare și a deselor cutremure de pământ (cel din 1802 fiind cel mai puternic) clădirile mănăstirii, biserica și zidurile de incintă s-au distrus.

Marele nostru istoric, Nicolae Iorga, menționa în 1905, aceeași stare de ruină: „*zidul sfârtecat de dintele lacom al vremurilor se rupe în frânturi de cărămidă roșie, se deschide în turnuri văruiite.*”⁴¹

Incendiul din 1871 a ars din temelie toate casele egumenilor care n-au mai fost reconstruite. Au rămas numai ruinele bisericii și ale zidurilor de incintă, încercându-se reparații în 1842, dar seismele din 1940 și 1977 au afectat-o din nou. Ultimele reparații s-au efectuat după anul 1977, reparații care i-au dat forma de astăzi a bisericii.

Construcția mănăstirii Soveja s-a făcut sub influența arhitecturii din Muntenia, având pridvorul și intrarea principală pe latura de vest, așa cum a consemnat și Nicolae Iorga.⁴²

Biserica a fost înălțată pe tipul de plan triconc, cu încăperile dispuse pe axa est - vest pe sistem constructiv obișnuit, cu soclu și pereții din zidărie de cărămidă cu mortar de var și nisip.

Absida altarului, circulară la interior și exterior prezintă o ușă pe latura sudică, ce face legătura interiorului cu exteriorul.

Naosul supralărgit de cele două abside circulare în interior și exterior, este separat de altar printr-o catapeteasmă de lemn, care nu datează de la începuturile bisericii.

În pronaos se accede printr-o ușă amplasată pe peretele vestic, care prezintă un ancadrament din piatră, cu decorații sculptate sub forma unor baghete ce se intersectează la partea superioară, iar în partea de jos se termină cu motivul: funia răsucită. Încadrată de o bandă cu decorații

⁴⁰ A. Paragină, op.cit., p.48

⁴¹ N. Iorga, *Sate și mănăstiri din România*, ed.II, 1916, p.167

⁴² Ibidem

florale și geometrice, pisană săpată în piatră este amplasată deasupra intrării în pronaos. În partea inferioară a inscripției, la mijlocul îmbinării baghetelor într-un cartuș cu patru lobi este sculptată stema Țării Românești, ca marcă a ctitorului muntean al bisericii.

Pridvorul a fost construit mai târziu pentru a se putea proteja intrarea în biserică, iar accesul se face prin ușa montată în golul peretelui sudic.

Fațadele exterioare nu prezintă nici un fel de decorații.

După ce a fost construită, biserica a primit, pe lângă donații de sate, moșii, vii, mori, și donații de cărți și odoare necesare desfășurării cultului.

Nu s-a mai păstrat decât o „Evanghelie” aflată în colecțiile Muzeului Național pe a cărui însemnare se poate citi „*că a fost donată de Matei Basarab și soția sa Elena la mănăstirea dumnealui* (18 ianuarie 1647)”⁴³

Inițial, biserica a avut incinta protejată de un zid din piatră, care în anul 1715 a fost demolat de către călugării greci ce administrau mănăstirea.⁴⁴ Zidurile s-au refăcut mai târziu, dar neavând rezistența celor vechi s-au deteriorat în timp, păstrându-se ruine pe alocuri.

În concluzie, menționăm că mănăstirea din Soveja, ctitoria domnului Țării Românești, Matei Basarab, a cunoscut, la mijlocul secolului al XVII-lea, cea mai mare dezvoltare și extindere a domeniului său, când deținea proprietăți în mai multe ținuturi (Putna, Tutova, Tecuci), ceea ce i-a permis să asigure mijloacele necesare existenței pentru călugării mănăstirii. Aceștia practicau - folosind și mâna de lucru a țăganilor primiți prin danii de la ctitorul său - agricultura, viticultura, dar creșteau și animale.

Pe lângă domeniul mănăstiresc, mai beneficiau de o serie de privilegii (dreptul exclusiv de vânatoare și pescuit, scutiri de vamă,

⁴³ E. Norocel, *op.cit.*, p.351

⁴⁴ A. Paragină, *op.cit.*, p.48

practicarea negoțului la târgurile organizate chiar pe domeniul său) care constituiau surse pentru mărirea veniturilor.

În secolele următoare mănăstirea a cunoscut o perioadă de decădere, ceea ce a dus la ruinarea bisericii și zidurilor de incintă. S-au mai încercat reparații și transformări în decursul anilor, dar seismele dese au afectat-o din nou.

Restaurarea din deceniul opt al veacului al XX - lea, n-a reușit să redea vechiul aspect de biserică fortificată cu ziduri de incintă, de aceea necesită o nouă restaurare care să o transforme în biserică construită de Matei Basarab în secolul al XVII - lea.